

György Attila

Csak egy példányban

Idézettel kezdek. A trianoni „békeszerződés” hivatalos jegyzőkönyve. Így kezdődik:

„Az Északamerikai Egyesült-Államok, a Brit Birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán, amely Hatalmakat a jelen szerződés Szövetséges és Társult főhatalmaknak nevez...”

Na, itt most megállok egy pillanatra, mert ezután jött a java.

Azelőtt a fronton dédnagyapámnak átlótték a tüdejét, másik nagyapámnak lebénult a bal karja az olasz fronton, nem volt olyan székely falu, ahol ne hulltak volna el a falu leendő bikái, mindez miért történt: talán mert így kellett történnie. Kellett az áldozat a megváltáshoz. Csak éppen megváltás nem volt.

Tudjuk, mi történt egy Trianonnak nevezett helyen – csak egy hely, semmi más –, semmi nem ott dőlt el, minden esetleges volt, minden le volt szögezve, senki nem tudott semmit, és mindenki mindent tudott. Magyarország egyik napról a másikra olyan lett, mint a mesékben: hol volt, hol nem volt.

Trianon, amit annak nevezünk, illetve a trauma, a feldarabolás, a szívünkben, elménkben, idegvégződéseinkben élő eszme veszte nem egy párizsi békekonferencián történt: annak itthoni okai voltak, a kishitőség, az árulás, á, hagyjuk is.

Jelenleg én Erdélyben élek, ahogyan családom is, úgy körülbelül a Tyrannosaurus Rex óta. Magyaroként. Nem erény ez... illetve, dehogynem. Azért is annak tekintem. Apám magyar, anyám magyar, gebedjen meg, akit zavar. Csakazértis. Magyaroként, s ha néha meglátok egy Trianon-étkészletet az üzletben (van ilyen!), elnevetem magam rajta. Nem kell megvennem, csak ha ránézek, torkig leszek.

Lányom, Réka, Pozsonyban él. Ez a fránya trianoni pechsozozat valahogy úgy gondolta, természetes lehet, ha az ember a lányától ezer kilométerre és három országra él, holott ez ugyanaz az ország, ugyanabból a vérből vagyunk, szerves egység, és mégis. Hát, na.

Ott van kedves barátom, Károly. Magyarkanizsa, Délvidék. Hazamegyek hozzá, az ottani véreimhez. Talál a szó. Talál a pálinka, ismerős a kenyér, a táj, az emberek arca. Egy vérből valók.

És nem akarok patetikus lenni, ezért kihagyom innen most, bár egyébiránt aligha élnék teljes életet nélkülük: drávaszögi, kárpátaljai, örvidéki barátaimat, társaimat, véreimet.

Valahogy, és talán ezt nevezzük kegyelemnek, elsuhant feletünk az a trianoni ízé. Jó, csak a mi tudatunkban. De ez a fontos. Nekünk Trianon soha nem lesz örök, sem most, sem ötszáz év múlva, és minden bizonnyal tízezer év múlva is fel lesz festve valahol az Aldebaran egy névtelen bolygójának holdjára, hogy: „*Nem, nem, soha!*”

Mert nem, és nem. Trianon? Potomság. Meg ugyan nem érdemeltük, de hát ez nem egy úri kaszinó volt, csak mi hittük így. A vesztes fizet. Mi nem veszítettünk igazán, de fizettünk rendesen. Még Norvégia és Kína is kapott területet Magyarországtól, tudtátok? Üsse kő, úgysem használtuk. Azért Kolozsvár, Kassa, Munkács, Zenta, és mennyi más, nagyon tud fájni. És vigasztalni is, mert mégiscsak a mienk maradt valahogy benn és fent, álmainkban élünk, s amíg álom van, addig ott az ébredés ígérete is.

Folytatom a „békeszerződés” szövegét. Szóval a *Szövetséges és Társult főhatalmak* további tagjai és aláírói, akik engem, Téged, Minket, emberek millióit egy tisztességtelen rablóosztzkodásnál mosolyogva írtak le:

„Belgium, Kína, Kuba, Görögország, Nicaragua, Panama, Lengyelország, Portugália, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén Állam, Sziám és Cseh-Szlovákország, amelyek a fentebb megnevezett Főhatalmakkal együtt a Szövetséges és Társult Hatalmakat alkotják, egyrészlől:”

Na. Sok mindent értünk mi, és a humorunk is jó. De hát mégis, mit vétettünk mi Sziámnak és Kubának, Nicaraguáról aztán nem is szólva? Költői a kérdés, ma már csak nevetni tudunk rajta. Ha Madagaszkár is aláír, még megértem.

„... és Magyarország másrészről.”

Hát, ilyen volt, így nézett ki, ilyen lett. Ilyen lett?

Dehogyan lett ilyen.

Leírtak ugyan akkor minket, aztán mégiscsak lett valami. Nagyanyám mesélt, anyám könyveket adott kezembe, gyimesi öregek mormogtak bajszuk alatt, aztán a derék megszállók percig sem hagytak megfélemlkezni arról, hogy ők megszállók, nekem az ezeréves határ mindig az ezeréves határ marad Áldomásmezeje mellett, sokezer év múlva is.

Trianon... Ugyan már, futó kaland. Nem dőlt el semmi ott. Hogy éppen ennek a semminek a keserű levét isszuk száz éve? Na, és akkor mi van?

Egyszer majd, lehet, csak annyi marad meg az egészből, mint a trianoni „békeszerződés” zárómondata. És mi majd jót nevetünk rajta. A mindenkori mi.

„Kelt a Trianonban, az egyezerkilencszázhuszadik évi június hó 4. napján, egyetlen példányban, amely a Francia Köztársaság Kormányának levéltárában marad elhelyezve, és amelynek hiteles másolatát minden egyes aláíró Hatalom részére meg kell küldeni.”

Egy példány, mi?

Tizenötmillió lélekben kaptuk meg.

(1969)